

11. 7.

12 13

DE
FIDE IVSTIFICANTE

SPECIMEN

AD Philipp. III, 8. 9.

QVOD

P R A E S I D E
IOANNE FRIDERICO
BAHRDTIO

S. S. THEOL. D. ET P. P. E. CONSISTORII REGII ADSESSORE
ET AD AEDEM D. PETRI ORATORE SACRO

PRAECEPTORE AC PATRONO OMNI PIETATE SVSPICIENDO
IN AVDITORIO THEOLOGORVM

D. IX. AVG. A. R. S. MDCCLV.

DEFENDET

A V C T O R

IOANNES GOTTLÖB IAEGER

WERDA MISNICVS.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIANA

12

FIDE IVSTITICANTE

RECIPIAT

AD PRAESIDIUM

OFFICII

DE PRAESIDIUM

IOHANNES FRIEDERICUS

BARON OTTO

DE PRAESIDIUM

OFFICII

DE PRAESIDIUM

OFFICII

IOHANNES FRIEDERICUS

* * * * *

Philipp. III, 8. 9.

* Ἀλλὰ μενέγγε καὶ ἠγάμα πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέ-
χον τῆς γνώσεως Χριστῆ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώ-
θην, καὶ ἠγάμα σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὐρεθῶ
ἐν αὐτῷ μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πί-
στεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει.

§. I.

uum arctissimo et affinitatis quasi aliquo vinculo nostrae apud
Deum iustificationi connexa sit aeternae salutis spes, ita, vt
haec ab illa, tanquam a fonte rivulus, ducatur; fieri non po-
ruit, quin ab eodem verbo diuino, quod futuram felicitatem
per Christum sponsorem partam promittit sperandamque praecipit, iusti-
ficationis etiam certa constansque ratio exponeretur. Huius causae vt cre-
brior vberiorque in tabulis noui foederis demonstratio fieret, suis conten-
tionibus effecerunt malorum nascentis veritatis Christianae calumniatorum
antesignani Iudaei. Horum enim haud pauci, si vel maxime Christi no-
men profiterentur, seruientes tamen legis suae reuerentiae, quae iam non
religio amplius erat, sed superstitio, doctrinam Euangelicam propugnanda
rituum externorum virtute corrumpabant, perpetuumque apostolis et Pau-
lo negotium faecesabant. Quod malum intestinum ne latius serperet, ab
ipsis initiis caute prouidurus ille, de ea re pluribus locis, consulto, mul-
tis perscripsit ad eos, quos viua voce antea docuerat, vanaeque homi-
num, veritatem cauponantium, persuasiones cauere volebat. Quibus
omnibus haec de nostra iustificatione doctrina ita vindicata et illustrata
prostat, vt mirari quis non iniuria possit, quemquam in tanta luce
coecutire, ne dicam pessimo publico rei christianae tanras hoc in loco agi-
tari dubitationes.

§. II.

Erant autem duo omnino legis Mosaicae adoratorum genera. *Alter-*
rum eorum, qui salutem quidem omnem a Christo expectandam esse fir-
miter tenebant, consiliorum tamen diuinorum rationes male intelligentes,
hoc sibi habebant, vt leges ceremoniales iuxta cum praeceptis amoris, pari
censu aestimarent: quorum infirmae conscientiae quemadmodum parcen-
dum sit, rationibus aequae, ac suo exemplo docet Paulus 1 Cor. VIII - X.

Alterum eorum, quos erroris disseminandi periculo professis nominis Christiani hostibus multo perniciosiores, morumque insolentia insignes, in hac Epistolae ad Philipp. periocha, cuius partem iam paucis disceptandam in limine laudavi, cum summa indignatione traducit, multoque sale ita defricat, ut totus hic sermo sub leges sedatae orationis haud facile reuocari possit. Quod enim ex aliis Pauli literis, lectione praesertim vtriusque ad Corinthios, illiusque ad Galatas constat, acerrimi illi legis suae vindices circumcissione carnis, signo foederis diuini cum Abrahamo sanciti, ceterisque natalium suorum commodis praeter modum turgidi, multum omnino ad suam *δικαίωσιν* ea conferre existimabant, suaque in hoc negotio magnificentius semper quam verius iactabant. Quos errores ut aegre pariebantur sibi eripi, summo licet apostolorum decreto Actor. XV confurati, item, ut aliis imponerent, *μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ* 2 Cor. XI, 13 palam legi suae vim potestatemque asserbant. Quod ut eo facilius consequerentur, praeter ceteras malas artes, quibus instructi erant, hoc etiam nouo utebantur consilio, ut Paulum, quem ob eiusdem suae legis desertionem in summo habebant odio, nunquam non allatrarent, morderent, lacerarent, canina quippe eloquentia praediti. Istos igitur pessimos homines, qui efficaciae mortis Christi detrahebant, fideique stadium diligenter decurrentibus impedimenta obiiciebant, ut longe fugerent Philippenes, *caue canem* acclamat v. 2. eiusque imaginem suis quasi pingit coloribus. Vbi, cur eos *κατατομὴν concisos* per *εὐτελισμὸν* vocarit, causam ipse subiicit, ductam a vere circumcisorum definitione v. 3.. Quo nomine et titulo quum eos tantum dignatus esset, qui in Christo confiderent, circumcissioni autem, quae fit in carne, nihil quicquam tribuisset; eius rei, quae sit ratio deinceps exponit: et primo quidem negat, id factum esse studio parium, aut quod ipse in se non habeat argumentum et materiam gloriandi: quam suspicionem ut amoliretur, vanamque illorum hominum iactantiam vreret et exagitaret, momenta quaedam priscae suae in Iudaismo conditionis obiicit v. 6. Deinde vero v. 7. ait, sibi causam hanc fuisse, quod sibi persuasum sit, circumcissionem et reliqua sua, quae allegauerit commoda, multum dissidere a dignitate Christi, qui ea omnia longo post se interuallo relinqueret. Haec apostolus de se: sed ita, ut suum proponat exemplum, in quod intuentes Philippenes discant sapere, sibi que cauere ab opinione dignitatis insignium istorum Iudaicorum, aut gratiae apud Deum per ea ineundae.

§. III.

Repudiatis itaque praerogatiuis istis Iudaicis, quas v. 6. commemorauerat, eundem dedignationis plenum animum ostendit et in sequentibus: *ἀλλὰ μείνητε καὶ ἡγῆμαι πάντα ζῆμιαν εἶναι* His verbis superioris senten-

sententiae confirmationi iungitur quaedam amplificatio, quae quidem significatur particula *ἀλλὰ μὲν ὄντος*, quae seruit orationis augmento, et absoluitur vocula *πάντων*. Sed haec leuiores sunt et clariora, quam ut disputari possint. Dicendum, quid sit *ζημίαν εἶναι ἡγῶμαι*, quam formam, post v. 7. hic repetitam, sunt haud pauci qui viroque loco interpretentur: *arbitror esse perniciosam*. Hanc sententiam quum ipsi sentirent veritati minus consentaneam, atque adeo iniuriam esse in diuina beneficia, quorum in numero censendum haud dubie erat natum esse Iudaeum; praeter rationem *ζημίας* ab ipso apostolo allatam, nouam adiiciunt hanc conditionem: si quidem iis considerem. Et hoc quidem contone adfuto, sensus videtur bonus esse, et qui satis etiam habeat efficaciam ad reuocandum ab errore Christianos inter Philipenses Exiudaeos, ad quos, ut reliquam fere omnem epistolam, pertinere hanc quoque illius partem arbitror. Attamen, praeterquam quod dubitari possit, an liceat quicquam addere, hoc certe difficultatis habet illa opinio, qua verbum *ζημίας transitivum* sumitur pro re perniciosam afferente, ut ratio *διὰ τὸν Χριστόν*, et *διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ* male ei conueniat. Si quis autem contendant, hanc Pauli ad exemplum suum prouocationem habere vim praecepti habentis, ne Christiani ex gentilibus sibi paterentur iugum legis ceremonialis obrudi, equidem non magnopere repugnauerim: tum vero prorsus inanis esset, quam impugno, sententia. Quae enim, quae! demonstratio, si qua re omnino abstinendum esse suadere velis, eam doceas male aburenti nocere? Sed ut haec missa faciam, videntur mihi apostoli mentem propius attingere, qui *ζημίαν*, prout a me significatum iam fuit, in describenda connexionis ratione, paulo mollius intelligunt de re tenui, quae nihil veri lucri habeat, et defectu aliquo laboret. Fauter huic explicationi, quod Paulus τῷ *ζημίαν ἡγῶμαι* substituat *σπίβαλα ἡγῶμαι*, verboque *ζημίας* opponat *κέρδος* et *ὑπερέχον*, quae in proportionibus et comparationibus faciendis, qualem hic intulit Paulus inter *σάρκα* et *Χριστόν*, disiunguntur ut maius et minus: ut melius et deterius, quod non obscure docet ARISTOT. Ethic. V. c. 4. *τὸ μὲν πλεόνος*, inquit, *καὶ τὸ ἐλάττωτος τὸ ἴσον μέσον, τὸ δὲ κέρδος καὶ ἡ ζημία τὸ μὲν πλεόν, τὸ δὲ ἐλάττω ἐναντίας*. Vides *κέρδος* et *πλεόν*, contra *ζημίαν* et *ἐλάττω*, pari passu ambulare. Ex his iudicari facile potest, quando Paulus aequo indignationis iure *πάντα* complectitur, ea vocula contineri, tum quae praeter iam commemorata allegare amplius potuisset commoda, quibus ipse cum sua gente ceteras antecessit cf. Rom. IX, 4, 5, tum quicquid luculenti haec hominum vita, et splendori terrarum orbis haberet, et quodam modo opponi possit illi, cuius causa *ζημίαν εἶναι πάντα* iudicat. Quod, quale sit, iam videbimus.

§. III.

Διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως χριστῶ. His verbis igitur, quibus explicat illa superiora διὰ τὸν χριστὸν, rationem reddit, quare tam tenuiter sentiat de ceteris rebus omnibus. Collationem quasi facit cognitionis Christi rerumque ab ea diuersarum, quibus aequa lance expensis, illam vniam cognouit haec omnia longe multumque superare. Eaque est ratio, quare v. 5. oportere, inquit, *καυχᾶσθαι ἐν χριστῷ, καὶ ἐν ε. σ. π.* Dicitur autem τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως, ex consuetudine loquendi Graecorum, eadem vi atque ἡ γνώσις ὑπερέχουσα, neque adeo curiosus esse voluerim, vt certam illius partem, quae agit de iustitia Christi nobis imputanda, significari neutro genere statuam: prout placuit SEBAST. SCHMIDIO in Coll. Bibl. ad h. l. Genitiuus autem χριστῶ obiectum cognitionis denotat. v. GLASS. Gram. S. L. III. tr. I. c. 30, 6. De ipsa praestantia cognitionis Christi si verbum addere licet, cernitur ea multifariam. Sive enim conferatur ad alia praesidia felicitatis aeternae consequendae, hominum ingenio constituta, fardere ea nobis merito debent: tum quis non admiretur singularem eius genium et efficacitatem, quae cum primum obiecta fuit hominum animis, ita totos ad se rapuit, vt omnia prae illa excelso animo magnoque despicerent? Sive spectes ad eas res, vnde Paulus praestantiam illam iudicauit, multo sane praeclearius est, libero adpectu intueri gloriam Domini, quam inuolutam quasi per velamen conspiceret 2 Cor. III, 18., et patientem aditum habere ad Deum, quam cum vetere Iudaeo stare ante tabernaculum. Quid generis praeterea nobilitas, quid fama et auctoritas, quam cum suis Pharisaicis, variis *πολιτείαις* generibus, et temeraria legis aemulatione, tantam consecutus erat Paulus, quantam vix vera virtus assequi potest! quid, inquant, ea omnia profuissent, si vsque eum impediuissent, quo minus ad Christum accederet? Atque in vniuersum, quicquid inuidioso fortunae naturaeque bonorum nomine venit, prae Christo vix vnus assis est faciendum: nihil per ea sine Christo proficies; si absint, dummodo ille adsit, te nihil deficiet. Tam pia mens Pauli! tam egregie hic locus inferuit nostris in mediatorem nostrum ac Deum studiis formandis excitandisque!

§. V.

Vt maxime autem illi suffeni iustitiarum de rebus suis gloriabantur, ita potissimum altera tertiaque vice earum valorem, simulque supercilium illorum hominum deprimit Paulus. Quamquam enim, de quocunque bonorum genere iusto praeclearius vana hominum opinio sentire possit, iudicium hic fieri certum est, semper tamen illi maxime tanguntur, qui huic sententiae locum fecerunt. Quando autem, *δι ἐν Κύριον μὲν τὰ πάντα*, inquit, *ἐζημιώθη*, verbum passiuum hic nullum habet respectum ad causam efficientem, sed nudam rei existentiam denotat: omnium rerum iacturam feci,

ne nunc quidem mihi commendetur. Quamquam enim nihil durius dici aut dementius in illos potuerit, qui nihil sibi non licere audendum aduersus doctrinam euangelicam eiusque praeconem arbitrabantur: neque ubi canes sunt v. 3., ibi merdas possis mirari; tamen, quod habet acumen, a Pharisaeorum nomine e longinquo accersitum, nec cuiquam facile obtinuum, ad exacerbandos magis quam emendandos eorum animos videtur fecisse, qui forte et ipsi olim *κατὰ νόμον Φαρισαῖοι*, aut studiis certe eorum fauentes, in coetu Christianorum Philippensium iam periclitabantur. Neque animum inducere eo potui, ut quendam ex supra laudatis *E GATAKERO* notionibus specialibus meam facerem, nisi quod ea, quae a cibocanum ducitur, doctissimis hominibus probata, sine deformi similitudinis cogitatione habeat quoddam acumen ad laesendum idoneum, liberoque homine non indignum, et canibus istis, quos Paulus v. 3. vocauerat, sua solis et sine rituali amanda relinquat. Sed cum *σύνβαλον* in vniuersum de quacunque re vilissima dicatur, equidem crediderim, rationem eius formae loquendi Paulo non fuisse aliam, quam ut significaret, se res omnes, quas pie prae Christo iudicauerat esse detrimentum, etiam ut vilia reuertimenta tractare et tanquam reculas, plane reiculas, nihili facere. Ita enim vocabulum *ἡγείσθαι* tractandi sensu adhibetur 1 Thess. V, 13. 1 Tim. VI, 1. His, quom non perspiciam quid impediatur, quo minus probari possint, iuuat et hoc addere, *σύνβαλα ἡγείσθαι* vno verbo dici *συνβαλίζεν*, ut Siracides inter indignissima refert, si viri intelligentes *συνβαλισθᾶσι*, despicatur habeantur, cap. XXVI, 26. quod glossa HESYCHII illustrari quodam modo potest: *συνβαλίζεται, ἀποδοκιμάζεται, παρὰρητταται, ἐξεδενείται*. Sed ohe! iam satis, superque quam satis est, circa ista *σύνβαλα* haesimus. Iam ad reliqua.

§. VII.

Expedit itaque cognitionis Christi praestantia, reiectisque omnibus opinatis ad laudem apud Deum commendationibus; post illa, quo sine cuique bono id fecerit, noster pergit declaraturus. Ut supra vero non absque sermonis quodam cumulo factum illum Iudaicum contundebar; ita maiori adhuc grauitate suum pingit cimelium, et tanquam captus eius praestantia, difficulter ab eius meditatione discederet, nomina vndique colligit, ut lectoribus, dum morarentur circa rerum copiam, animi sui quasi motum sufficeret, eosque in Christi raperet admirationem. De his, quousque nobis ad disceptandum proposita fuerunt, videbimus. Et ab initio quidem rei caput, vnde per partes reliqua se diffundat oratio, his verbis constituit: *ὅσα Χριστὸν κερδήσω*. Quandoquidem autem per *Χριστὸν* intelliguntur bona per Christum nobis parata, posito eorum loco auctoris nomine, vt Hebr. III, 14., constat eorum plenam et consummatam perceptionem insequenti

insequenti vitae seruari, *inchoatam*, quae ad hanc pertinet, cum modulo studiorum pietatis congruere. Atque exinde est, quod Paulus omnia, inquit, adspornor, ut Christum lucrificiam, quasi non iam lucrifecerit, cf. v. 12. Apposite autem ad hunc locum verbo *κερδαίνειν* expressit, quod simili sensu de Euangelio siue promissionibus eius 1 Cor. IX, 23. dixit *ἵνα συγκοινωνῆς ἀσπῆ γένομαι*, aut Hebr. l. c. *μέτοχοι γεγονάμεν*. Nimirum se tanquam sui aliqua parte priuatum et orbem sistit apostolus. Hanc igitur iacturam, quam ex praecepto et amore Iesu Christi libenter fecerit, beneficiis auctore ipso sperandis plenissime sarciri, id vero his verbis inuenire viderur, paullo laxius ita describendis: ut Christi, quem vnice in lucro pono, et in quo vno habeo omnia, tanquam thesauri pretiosissimi et me locupletantis, particeps fiam. Ceterum non obscure rationem hic habet commodorum v. 5., quibus Iudaeum olim admodum delectatum fuisse ex v. 7. fit probabile.

§. VIII.

Subiicit deinceps alterum: *Καὶ ἐνγεθῶ ἐν αὐτῷ*, vbi obseruandum *ἐν-εἰσπεσθαι* denotare esse, existere. Hebraeorum *נָשַׁב* et *נִיחַ* eandem saepe vim habent, vnde in stilum N. T. viderur fluxisse, ut *ἐνεἰσπεσθαι* et *εἶναι* inuicem substituuntur. In re non dubia testibus non necessariis uti nolo. Sed quorsum ea ad hunc locum disputo? quorsum? nempe eo, ne recurrere ad iudicium extremum necesse sit, si quaestio iniiciatur: a quonam quoue tempore voluerit Paulus inueniri esse in Christo? quod mihi propterea viderur alienum, quia v. 11. demum pergere instituit de iis, quae spectant ad extrema huius seculi. Praeterea quis negare ausit, magis esse in Christo, quam inueniri aut videri talem, voluisse apostolum? Quare quum dicendi consuetudine N. T. satis sit frequentatum *τὸ εἶναι ἐν Χριστῷ*, et *μένειν ἐν αὐτῷ* Ioh. XV, 4-7. Act. XI, 23. 1 Ioh. II, 5. *Ἐν αὐτῷ ἐσμεν* v. 6. *ἐν αὐτῷ μένειν*, nihil impedit, opinor, quin recte itidem *τὸ ἐνεἰσπεσθαι ἐν Χριστῷ* ad hanc rationem explicari possit. Continetur autem illa dicendi forma, quicquid in vniverso suo ambitu Christianismum constituit, in eiusque praxi perseuerantiam. Sed pro diuersa orationis compage, diuersi eius loci aut partes, quibus absoluitur, innuuntur, quod ex nexu verborum semper diiudicandum est. Et aliquando nihil est amplius, quam doctrinam Christianam amplecti, Christoque deditum esse; ut in fine Epistolarum et salutationibus. Aliquando arcana illa et ineffabilis credentium cum Christo coniunctio, qua, quicquid Christus lege seruanda poenisque in se suscipiendis praestitit, credentibus tribuitur; Rom. VIII, 1. Eph. II, 13. qua, inuicem membra Gal. III, 28. ab eodem capite, Christo, vires ad pie vitam sancteque instituendam, omnes accipiunt 1 Ioh. III, 6. 24. C. V, 20.

Nostro in loco haud dubie Paulus hac formula respicit ad vitam ante actam, de qua v. 6. inquit, se legis aemulatione percitum ecclesiam Christi diripiisse. Itaque disiunctionis lege fuerit: ut sim Christianus s. Christo deditus, quod Rom. VII, 4. dicitur γενέσθαι ἐτέρω, C. XIV, 8. τὴ κωδὶς εἶναι 1 Cor. III, 23. χρεῖσθαι εἶναι Gal. III, 29. Sed nec hoc negligendum, ad comoda adspirare Paulum, quibus Christiani gaudeant. Vnde fit, ut externa fidei Christianae professio, non quidem separari ab hoc loco, nec nuda tamen intelligi debeat, sed quae insigni cum commodo coniuncta sit. Quod autem sit illud potissimum, verbis sequentibus declaratur: μὴ ἔχων ἐμὴν κ. τ. λ. ita enim haec verba ad praecedentia non conditionate: si non habeam meam iustitiam etc. sed ἐξηγητικῶς referenda videntur: ita nimirum in eo esse et manere cupio, ut non meam habeam iustitiam, etc.

§. VIII.

Sed ut pressius hunc locum persequar, *duplicem* noster inuicem opponit *iustitiam*, alteram quae sit ipsius propria et lege seruanda constet, *alteram* quae fide in Christum ab auctore Deo percipiatur. Vbi, quod primo loco quaeritur, δικαιοσύνη non potest esse animi propensio s. reſtitudo interna, qua homo recte ordinatur aduersus Deum et homines, quae pontificiorum est opinio. Nam tum distingueret habitum homini proprium ab alio, qui ex Deo fit. Quod an recte fiat, nec ne, facile omnes mecum sentient; qui pendere volent, quicquid boni inest in homine, Dei esse beneficium, id largientis vel in *prima creatione*, vel in *altera*, quae dicitur *regeneratio*. Sed est potius perfecta et absoluta iustitia, qua quis culpa vacans, a Deo iudicari possit ex omni parte satisfecisse legi. Quam quum Deus hominibus ita proposuerit, ut perfecte eam obseruantibus ad praemium vitae aeternae conferendum semet ipse pacto obligauerit, Levit. XVIII, 5. coll. Luc. X, 25-28. efficitur inde, ut qui legi ex asse dicto fuerint audientes, ius habeant, per veracitatem Dei, ad illas promissiones certo expectandas et petendas. Hanc iuris potissimum, quod dixi, notionem huic loco si subiicias, explicita omnia sunt atque obuia. Hanc autem vim inesse verbo δικαιοσύνης, perspicuum est ex Hebr. מִצְדִּיקוּת, quod cum in vniuersum de quocunque iure ad rem vsurpatur Neh. II, 20. Pl. CVI, 31. vbi ius sacerdotii intelligitur coll. Num. XXV, 13., tum vero etiam de iure hoc expectandi beneficia legis obseruatoribus a Deo proposita, quod quis habet vel ob praestitam legi obedientiam, vel alia quacunque ex σχέσει Deur. VI, 25. Genes. XV, 6. coll. Rom. IV, 3. 4. atqui hoc in loco ex illa fidei imputatione εἰς δικαιοσύνην, disputatur de mercede κατὰ χάριν adiudicanda. cf. CAMP. VITRINGAM Obseru. sac. L. IV. c. X.

§. X.

Hanc igitur iustitiam, siue si placet, ius illud ad beneficia diuina, se quidem habere, vt Christianum, asserit apostolus, id tamen negat esse suum, aut lege seruanda quaesitum. Quae enim vocatur *δικαιοσύνη ἐν νόμῳ* eandem esse atque *ἐξ ἔργων νόμῳ*, vix opus erat vt monerem. Quanta est igitur illa Christiani praerogatiua, non habere iustitiam propriam, quam nemo vquam mortalium habere potest, quam tamen, qui acquirere sibi posset, merito amplecteretur? Satisne commode abesse ea videri possent, quae in partem negatiuam dicuntur: *μη ἐμὴν δικαιοσύνην*? Quorsum igitur addidit? Nimirum, vt opinor, vel ad infringendam vim eorum, quae v. 6. de sua legi adhuc addicti iustitia dixerat, vel ad tangendum Iudaeorum vlcus, quos satis constat nunquam non pendere voluisse ex operum meritis, suisque rebus delectatos vnice fuisse. Typho enim quodam, quem etiam nunc gens illa ambitiose spirat, inflati, prorsus ira secum reputabant, se legi diuinae exactam obedientiam praestare posse; cuius rei, vt plura sunt testimonia, tum indicium, quod magis quoque eorum dementiam prodit, in eo est, quod legem Sinaiticam multis additamentis non necessariis augebant. His de externo orationis habitu atque forma praemissis, potior ad haec verba disputationis pars eo redibit, vt quam legem Paulus hic intellexerit, dispiciam. *Νόμον* enim, quando de complexu et summa praeceptorum dicitur, quibus hominum actiones diriguntur, *tribus*, constat, absolui *generibus*, quorum *vnum* mores spectat, *alterum* ad sacra Iudaica pertinebat, *tertium* Iudaeorum magistratui commissum, tanquam tutoris aut exactoris loco additum erat *τοῖς δικαίωμασι* duorum praecedentium. Quamquam autem praeceptis, quae alterutro horum generum continentur, verbum *νόμῳ* competat, communissime tamen, et perperam habito illo discrimine, quod fieri ex argumento legum *γνώσει* theologica consuevit, eo verbo vniuersus, quae sacris literis continentur, statutorum ambitus significatur. Iudaei sane, cum legem simpliciter aduocari audirent, haud probabiliter creduntur de certo eius genere cogitasse. Sigillatim ad hunc nostrum locum quod attinet, nomine *νόμῳ* leges etiam comprehendi, quibus vita moresque hominum circumscribuntur, id vero liquere potissimum videtur ex verbis v. 6., quorum hic rationem ab apostolo haberi supra diximus, et quae de lege rituali, non aequae de morali, dicta esse, neminem fore arbitror, qui absque certa ratione, quam ego quidem augurari nullam possum, velit statuere. Sed quum ita plane et sine limitatione in operibus suis causam felicitatis expectandae se habere negauerit Paulus, id simul clarum est, regenorum quoque recte factis, per se nihil virtutis inesse et neruorum ad iustitiam, laudemque et praemium a Deo accipiendum.

§. XI.

Qua autem ratione hanc iustitiam sit affecurus, videbimus, neque ita multo post: sed pauca ante dicenda sunt de additamento ἐμὴν. Ne quis igitur miratus sit, cur, cum inter omnes constet, a meque ipso supra disputatum sit, omnem recte pieque viuendi facultatem Deo auctori esse referendam, nunc, quam quis acquirat his viribus iustitiam, ipsius propriam vocauerit: alia esse potest illa oratio, quae opiniones temere iudicantium extenuandi causa recenser: alia quum veritas ipsa limata proponitur. Quidni vero etiam angelus aut homo integer, suam habere iustitiam dici possit, quantumuis vires ad legi obsequendum necessarias a Deo acceperit? Dat quidem Deus, ut velit, dat ut perficiat, sed angelus tamen aut homo ipse est qui vult, qui perficit. Ut igitur facta, ita iustitia, quae iis acquiritur, agenti erit vindicanda, secundum illud Rom. X, 5. Propriam autem iustitiam se habere negando, ingenue se peccatorem esse profiteretur apostolus. Haec enim nomine quidem, re ipsa non discrepant. Hoc igitur cognito, sequitur locus alter, quo post confessionem propriae indigentiae, se tamen ait iustitia polle- re, simulque praesidium illius consequendae ostendit hisce verbis: ἀλλὰ (ἔχων δικαιοσύνην) τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ. Πίσις Χριστοῦ casu secundo obiectum denotante, est πίσις ἐν Χριστῷ vel εἰς Χριστὸν, quo sensu et alibi recurrit e. g. Gal. II, 16. III, 22. Act. III, 16. Per fidem igitur, cuius obiectum Christus est, quamque perfici infra declarabimus indubitata mentis fiducia in Christi meritis reposita; ea enim est vera fiducia, quum quis in bonis, tanquam ad se pertinentibus, acquiescit, iustum se esse asserit apostolus. Cuius rei quae sit ratio et intelligentia, ex nexu sermonis iudicari commode potest. Quum enim Paulus, suam se habere iustitiam nullam ex legis operibus, prorsus affirmauerit, fidemque a lege ita disiunxerit, ut alteri nihil commune intercedere debeat cum altera; hanc quoque, quam fide ait percipi iustitiam, ita necessario debuit, neque aliter absque contradictione potuit, intellexisse, quam ut excluderet quicquid aut legale inest fidei, aut sibi credens possit arrogare. Ex his ad iudicandum haud est difficile, fidem ad iustitiam nostram non facere haec tenus, quoad est habitus menti nostrae infusus, aut actio ex illa facultate oriunda. Non ut habitus: eius enim fons et causa Deus est Coloss. II, 12. Ioh. VI, 29., eoque respectu tam parum proficit ad iustitiam, quam concretus Adamo sanctitatis iustitiaeque amor, antequam eius fecisset usum, ad salutem consequendam quicquam proderat: non enim possidenti ea bona animi, praemium erat propositum, sed recte iis videnti. Neque ut actio singularis: tunc enim fides referenda erit ad opera, quae legis praescripto exiguntur, quibus tamen vis omnis, Pauli asserto adempta est. Multo magis autem ex haec tenus

haecenus disputatis apparet, fidem in Christum non posse coniunctam esse cum iustitia, tanquam sit causa iuris mercedem petendi ex debito, qualis conditio intercedit inter redimentem opera et locantem: nec esse *acceptilationem*, quasi Deus ab hominibus accipiat fidem, eamque in tabulis accepti scribat loco operum: neque enim Deus quicquam de iure suo remittere, nisi praestita satisfactione, potest; neque Paulus sic dicere potuisset, se non habere suam iustitiam. Vtroque igitur hoc etiam sensu plus iusto fidei tribuitur, credentique substituitur *ἐργαζόμενος*, cui vi foederis operum merces adiudicatur *κατὰ τὸ ὄφειλμα*. Nihil itaque fides in se dignitatis habet, quam tamen habet, ea omnis deriuanda est ab eo, quo nritur, Christo, per quem vnum ut omnes consequantur *τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεῆς τῆς δικαιοσύνης* Rom. V, 17. euidentissimo suae erga homines benignitatis documento, constituit Deus. Sed haec omnia prolixius alibi disputantur a nostratibus: mihi sufficit ea tantum attingisse, et quomodo ex nostro loco efficiantur, ostendisse.

§. XII.

Huc eodem collineant verba textus nostri vltima, vbi diserte suam omnem iustitiam tanquam merum gratuitumque donum, nulla eius parte sibi seruata, diuinae benignitati acceptam refert apostolus, quando eam ait esse *τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην*. Quae vero insuper adduntur verba *ἐπὶ τῇ πίστει*, suspecta tantum visa sunt MILLIO, ut Proleg. ad N. T. n. 1254., non obstante summo codd. consensu, pro interpretamento parum opportune adiecto venditaret. Ei recte opponit WOLFFIUS in Cur. ad h. l., verba *διὰ πίστεως* non esse adeo obscura, ut illustratione indigeant, nec illa *ἐπὶ τῇ πίστει* tam perspicua, quibus priora possis interpretari. Dein, vt maculam intentatam, omnino abstingeret, inducit loca Rom. I, 17. et cap. III, 22. quibus efficit, in ipsis de imputanda nobis iustitia, vt pote grauissimi argumenti, locis, non inusitatum esse scriptori sacro, eandem rem binis modis significare. Accedunt sane illa loca ad similitudinem nostri; si qua tamen videtur intercedere differentia: vtrinque ellipsis est verbi *γίνεσθαι* vel *εἶναι*, vocula autem *ἐπὶ* respondet particulae hebraeorum *על* et *אף* in coniunctione verbi *עליו*, siue expressi, siue subaudiendi, et cum tertio quartoque casu promiscue ponitur ad denotandum respectum et relationem ad aliquam rem aut personam. Sic aequè dicitur *πνεῦμα Θεοῦ ἦν, ἐγένετο, et ἐγενήθη ἐπὶ αὐτὸν*, ac *ἐπὶ αὐτῷ* cf. τὰς ὁ Num. XI, 17. 1 Sam. XVI, 23. Esaiæ LIX, 21. sensum igitur, interprete HIERON. ZANCHIO, sic habeto: *πίσει*, non autem operibus destinata est illa iustitia, et super illam innititur: e coelo enim a Deo veniens, non super opera, sed super fidem cadit. Venit enim haec iustitia ex alto, quia est Dei iustitia. Cadit ergo super ali-

quid: non super opera, sed ἐπι τῆ πίστει. Id vero, si schemate remoto, simpliciter breuiterque dicendum, nihil est aliud, quam quod Lutherus in vernacula expressit: *quae fidei conceditur et imputatur a Deo*. Denique, ne vlla dubitatio reliqua sit in eo, quod amice locum nostrum dixi conspirare cum duobus illis a WOLFIO iniectis: per πίστιν intelligere ipsos credentes, puto, non est absurdum. Perquam certe familiare est Paulo, abstracta loco concretorum ponere, quod fieri omnino in verbis Rom. I, 17. *eis πίστιν*, interpretum sententiis tantopere exagitatis, contextu et collatione cum cap. III, 22. suadentibus, suppono.

§. XIII.

Nunc demum muneris nobis haec disputantibus dati memores, ad calcem libelli, quod commode fieri aliter non potuit, fidem in Christum, quam iustificantem vocamus et saluificam, paucis delineabimus, aduersariorum erroribus insuper notatis. Est igitur πίστις, si discesseris ab eo, quod veracitas, aut complexus etiam doctrinae Euangelicae ea voce significatur, inductio animi de veritate alicuius rei non amplius dubitandi, sed secundum illam agendi. Fides in Christum, quae nobis iniungitur, et tota nititur hauriturque ex testimonio Scripturae diuino, occupatur in duobus illis principibus capitibus, de praesfita Christi hominum loco satisfactione, propensaque Dei voluntate illam secundum homines accipiendi, estque adeo certa hominis persuasio, de peccatorum remissione, saluteque aeterna propter Christum impetranda. Eius tres constituimus partes. *Primam notitiam*: quoniam quod quis nescit nec potest credere: tum quod fides tanquam scientia describitur v. g. Ef. LIII, 11. Luc. I, 77. credentes etiam illuminati et intelligentes audiunt Ephes. V, 8. Coloss. I, 9. fidei contra opponitur stultitia tenebrarum nomine Actor. XXVI, 18. Ephes. IV, 18. *Alteram assensum*, diuinum eum ac certum, siue iudicium res mente perceptas, quamquam sensibus non subiectas, ob testimonium diuinum, approbans et sequens. *Tertiam fiduciam*, seu fiducialem applicationem meriti Christi, qua quis eo, tanquam bono sibi vel maxime utili et necessario, tum vero etiam vi foederis diuini ad se pertinente, acquiescit, vel saltem acquiescere nititur. Hac potissimum fiducia, quam duae superiores partes necessario praecedunt, perficitur fidei iustificantis natura et indoles, quae propterea ὑπέσταισις, πληροφροσίν, πεποιθήσις, et λαμβάνειν χριστόν dicitur Ioh. I, 12. quorsum etiam facit, quod promissiones Euangelicae non inuitis possint obtrudi, sed consentientibus earumque cupidis tribui debeant. In his fidei partibus vrunt secantque Pontificii. Et primae quidem, notitiae puta, ita minantur, vt coecam fidem alienis malint oculis cernere quam suis. Deinceps fiduciam, seu dignum anathemate figmentum reprobantes, Conc. Trid. Sess. VI, cap. 9.

et

et can. 12. nil nisi mutilum sine capite corpus relinquunt, solum assensum, fiduciae autem supponunt dilectionem suae obedientiam, qua cum illo assensu coniuncta, fidem contendunt esse *formatam*, uti vocant calumnia loci Gal. V. 6. Sed ut cetera iam mittam, quibus inanis illa opinio refellitur a Nostratibus, si fides non nisi a caritate formata iustificat, ipsam fidem oportet vim iustificandi ab operibus mutuam accipere, adeoque omnem nostram iustitiam ab operibus dignitate pendere: quibus tamen cum uniuersus salutis nostrae ordo tollitur, tum sigillatim verbis Pauli, supra a nobis explicatis, e diametro contradicitur.

§. XIII.

De caritate autem, seu bonis operibus sentimus, fidem iustificantem sine sanctitatis studio omnino esse non posse. Est enim illa, nisi speciosa magis, quam vera sit, pars *fidei*, quam vocamus, *generalis*, quae amplectitur uniuersam Scripturam sacram, cuius promissiones gratiosae eos tantum spectant, qui peccata serio omnia detestantur. Post illa excitandorum etiam pietatis studiorum virtutem inesse fidei in Christum, vel ex eius natura constat. Nouit enim, subeundae mortis causam optimo seruatori fuisse peccatum, eaque propter detestatur illud ceu pestem, qua nulla capitalior induci generi humano potuerit. Summis item, quae percipit, beneficiis, animus compellitur ad eorum auctoris reuerentiam, et sequendum, quod ipse praecipit, exemplum: ut semper anquirat et libenter fungatur officiis, quae spectent ad tenendam eius beneuolentiam. Neque ea subitanea est aut imbecillis animi inductio, sed roborata diuina, quae fidem sequitur, virtute 2 Petr. I. 2-8., quae et ipsa mentem abducit ab rerum profanarum et piacularium cupiditate. Quid est igitur, quod nobis ab aduersariis nostris occurrat, quaerentibus: satisne conuenienter sacris literis facere videamur, qui sublata viuendi ratione, sola in Christum animi fiducia salutem aeternam consequi speremus? Quibus si satis cognita esset nostra sententia, utique viderent, nos non esse eos, quorum vita vagetur errore, nec habeat, quam sequatur, regulam.

§. XV.

Immo vero, si non omnino nulli sunt, qui, ut fit, ex hoc capite aliquid praesidii suae improbitati quaerant, illud vitium certe non est doctrinae, sed peruerse omnia ad usus suos detorquentium. Tantum ab eo debemus abesse, ut quicquam hic peccandi licentiae tribui putemus, ut potius peccata fidem habitualent etiam, et quae usu diuturno radices egit in pectore, penitus tamen possint extinguere. Etenim a Deo datur hominibus ut credant, qui pravae voluntatis impedimenta frangit, fidemque excitat. Eadem vis diuina sese exerit fide conseruanda aduersusque dubitandi rationes omnes

pro-

propugnanda, in hominibus tamen non reluctantibus, sed mediolorum, quibus adstricti sunt, vsu consentientibus atque ex viribus gratiae iam concessis cooperantibus. Languescente igitur studio pietatisque exercendae diligentia, cessantibusque adeo hominis et consensu et cooperatione, spiritus etiam sancti vis impedita destituit. Qua deficiente naturalis corruptio in arma denuo colligitur, suaeque in agmina sensim varii generis peccata voluntaria cogit, quibus demum spiritus diuini efficacia, simulque cum ea fides omnis excutitur, non nisi a serio respicientibus denuo recuperanda. Tanto cum periculo fidei coniuncta esse peccata, docemus diuinae regulae conuenienter Matth. XVIII, 6. Luc. VIII, 13. 1 Cor. VIII, 11. 12. Contrarias hic iterum partes sequuntur pontificii, et quamquam non tam hoc in loco culpani sint, quam in fidei descriptione, ex qua error iste necessario fuit; tamen quum vsque nostrae de fide saluifica doctrinae periculum obiciant, suomet eos gladio iugulare possumus. Nimirum quum fidem ἀπορώς negent esse fiduciam in Christi meritis acquiescentem, eamque in nudo ponant assensu, cui obiecti loco subiiciunt vniuersam doctrinam Christianam, nec amitti eam peccatis voluntariis concedunt, Concil. Trid. S. VI. can. 28. aut concedere omnino possunt, sed haeresi tantum atque apostasia, contendunt. Hinc enati sunt saeculi quibus nitent eorum horti, de fidelibus adulteris, furibus, latronibus etc. v. Conc. Trid. Sess. VI. c. 15. Ex his puto iudicium fieri posse de grauissimo periculo, cui hominum animae exponuntur. Stat enim atque persistat diuinum illud consultum: quicumque crediderit, saluabitur. Quorū vero quisque est, quamquam foedissima peccatorum colluue submersus, qui se vere credere non possit affirmare, ex illa pontificiorum fidei declaratione?

Quo vero maiori cum periculo coniunctos esse Ecclesiae Romanae errores cognoscimus, tanto vehementius nostrum est utique, Deum laudare atque celebrare, quod sacra nobis nostra, saepius licet vi fraudibusque hostium attentata, pura tamen atque intemerata haecenus conseruauit. Rogabimus item, vt pacem religiosam, qua per bina secula tuto ac libere nostris nobisque frui licuit, nobis insequente etiam tempore nostrisque saluam atque integram esse iubeat, ad nominis sui laudem, nostramque omnium salutem!

AB: 194322

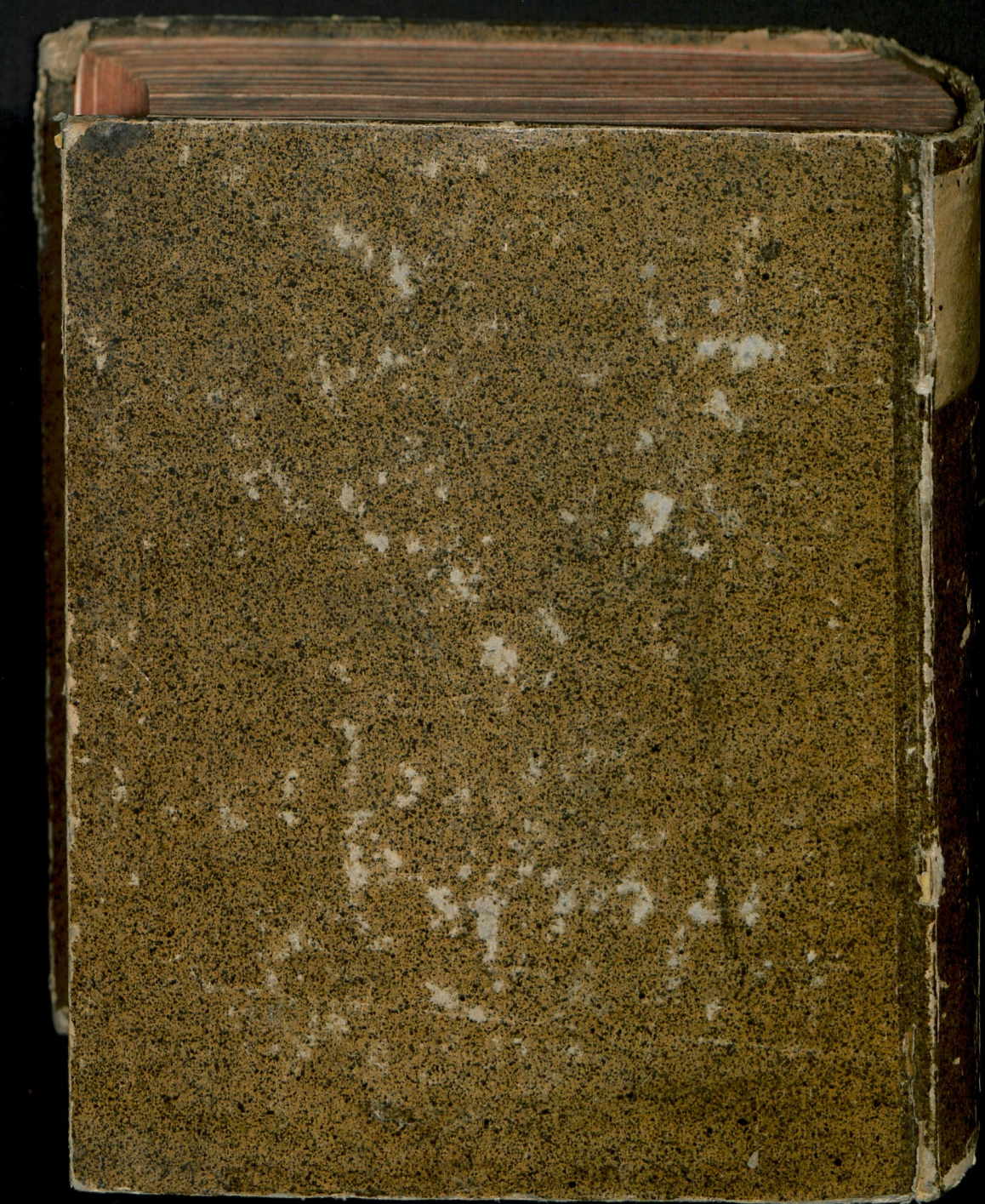
ULB Halle 3
003 249 751

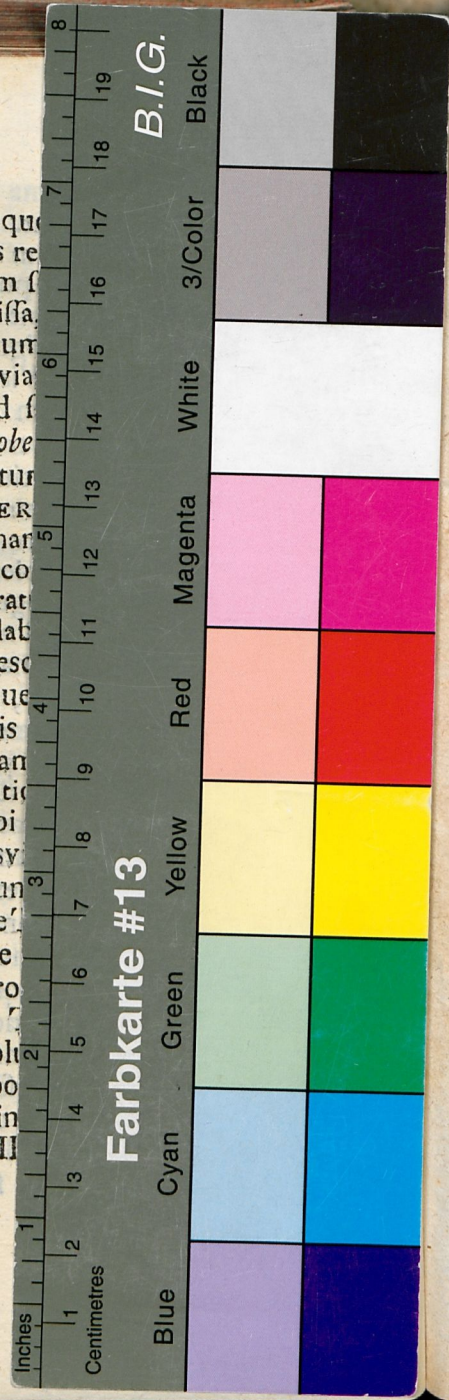

sb.

12

DE
FIDE IVSTIFICANTE

SPECIMEN

AD Philipp. III, 8. 9.

QVOD

P R A E S I D E

IOANNE FRIDERICO
B A H R D T I O

S. S. THEOL. D. ET P. P. E. CONSISTORII REGII ADSESSORE
ET AD AEDDEM D. PETRI ORATORE SACRO

PRAEPTORE AC PATRONO OMNI PIETATE SVSPICIENDO
IN AVDITORIO THEOLOGORVM

D. IX. AVG. A. R. S. MDCCLV.

DEFENDET

A V C T O R

IOANNES GOTTLOB IAEGER

WERDA MISNICVS.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIANA